

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Ju2023/01353

Promemorian En översyn av vissa frågor om offentliga biträden (Ds 2023:14)

Migrationsdomstolen vid Förvaltningsrätten i Stockholm har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, ingen erinran mot förslaget. Domstolen vill dock lämna följande kommentarer.

3.5.1 Behörighetskraven för offentliga biträden bör skärpas och förtydligas

Krav på kunskaper och erfarenheter och särskild lämplighet

I promemorian anges att den föreslagna bestämmelsen i 18 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) till viss del är utformad efter förebild av 4 § lagen (1988:609) om målsägandebitråde. I det sammanhanget noterar migrationsdomstolen att det för närvarande bereds ett förslag om förstärkta kunskapskrav för bl.a. målsägandebiträden i ärenden som rör barn, vilket inkluderar en ändring av 4 § lagen om målsägandebitråde (se betänkandet En uppväxt fri från våld, SOU 2022:70). Mot den bakgrunden, och med hänsyn till de överväganden som görs i samma betänkande, kan det vara relevant att ta ställning till om motsvarande förstärkta kunskapskrav behöver införas även för biträden i migrationsärenden som rör barn. Visserligen skulle de särskilda krav som behöver ställas på ett biträde som företräder barn kunna rymmas inom ramen för den lämplighetsbedömning som förslaget omfattar. Likväl kan det vara motiverat att tydliggöra hur förslaget förhåller sig till den eventuella ändringen av den bestämmelse som förslaget baseras på.

Eget önskemål om offentligt biträde

Vad gäller förslaget i 18 kap. 2 § andra stycket utlänningslagen bör det förtydligas eller exemplifieras vad som kan utgöra "särskilda skäl mot" att förordna ett biträde som den enskilda själv föreslagit. Viss vägledning bör kunna hämtas i förarbetena till bl.a. 26 § rättshjälpslagen (1996:1619). Vidare har migrationsöverdomstolen uttalat att det, enligt bestämmelserna i rättshjälpslagen och lagen (1996:1620) om offentligt biträde, kan finnas särskilda skäl mot att förordna den person som utlänningsen önskat om det framkommer att det tilltänkta biträdet inte kommer att kunna fullfölja sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt, till exempel om handläggningen kommer att fördröjas för avsevärd tid (MIG 2017:21).

Det aktuella förslaget om förordnande av biträden i migrationsärenden innebär, till skillnad från vad som gäller enligt rättshjälpslagen och lagen om offentligt biträde, ett nytt allmänt lämplighetskrav som ska vara uppfyllt för att det ens ska bli aktuellt att gå vidare och bedöma om särskilda skäl ändå föreligger mot att förordna den som föreslagits. Med hänsyn till den ändringen anser migrationsdomstolen att det borde det vara önskvärt att konkretisera vilka omständigheter som inte inkluderas i lämplighetsbedömningen utan enbart kan utgöra särskilda skäl mot förordnande. Detta i syfte att uppnå en tydlig och enhetlig tillämpning.

5.5.3 Det bör krävas tillstånd för ett offentligt biträde att sätta någon annan i sitt ställe

Den föreslagna utformningen av 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde framstår som något bakvänd. Migrationsdomstolen föreslår en alternativ utformning där bestämmelsen om tillstånd för substitution flyttas till ett nytt andra stycke i samma paragraf. En sådan ordning ligger i linje med strukturen i bl.a. 21 kap. 6 § rättegångsbalken som gäller offentlig försvarare och 4 § lagen om målsägandebiträde. Även vid den alternativa utformningen framgår tydligt att 26 § rättshjälpslagen endast är tillämplig avseende bestämmelserna i första och andra stycket, medan bestämmelsen om substitution i 26 § tredje stycket rättshjälpslagen faller utanför tillämpningsområdet.

6.6.1 Behov av att registrera kvalitetsomdömen

Promemorian har behandlat överväganden kring integritetsfrågor vid registreringar om avvikelser och särskild kompetens för offentliga biträden. Bedömningen tar sikte på integriteten för det offentliga biträdet. Någon närmare analys av integritetsriskerna för enskilda som det offentliga biträdet förordnats för tycks inte ha gjorts. Migrationsdomstolen konstaterar att det åtminstone inte är uteslutet att även personuppgifter om enskilda kan komma att behandlas inom ramen för registreringarna. Därför kan det vara av vikt att klargöra vilken riskavvägning som gjorts i den delen.

Övrigt

Migrationsdomstolen förutsätter att domstolarna ges behövliga resurser om det skulle bli en mer betydande måltillströmning med anledning av den föreslagna lagstiftningsändringen om möjlighet att överklaga Migrationsverkets och Polismyndighetens beslut om obehörighetsförklaring.

Detta yttrande har beslutats av tillförordnade chefsrådmannen Mats Dahlström efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Julia Romeis.

Mats Dahlström

Julia Romeis